

FORTE CULTURA CELEBRATING A DECADE

Kostrzyn nad Odrą
25/26 November 2024

Interreg

Kofinanciert von
der Europäischen Union
Współfinansowany przez
Unię Europejską

Fundusz Małych Projektów

Klein-Projekte-Fonds

Euroregion
PRO EUROPA VIADRINA

Brandenburg – Polska

FORTE CULTURA
A DECADE STRONG

10 YEARS FORTE CULTURA

European Cultural Route of Fortified Heritage

Dr.-Ing. Hans-Rudolf Neumann

ECCOFORT e.V. 26 Nov 2024

Interreg

Kofinanziert von
der Europäischen Union
Współfinansowany przez
Unię Europejską

Brandenburg – Polska

Fundusz Małych Projektów

Klein-Projekte-Fonds

Euroregion
PRO EUROPA VIADRINA

Pilot- and Study – Tours. Definition

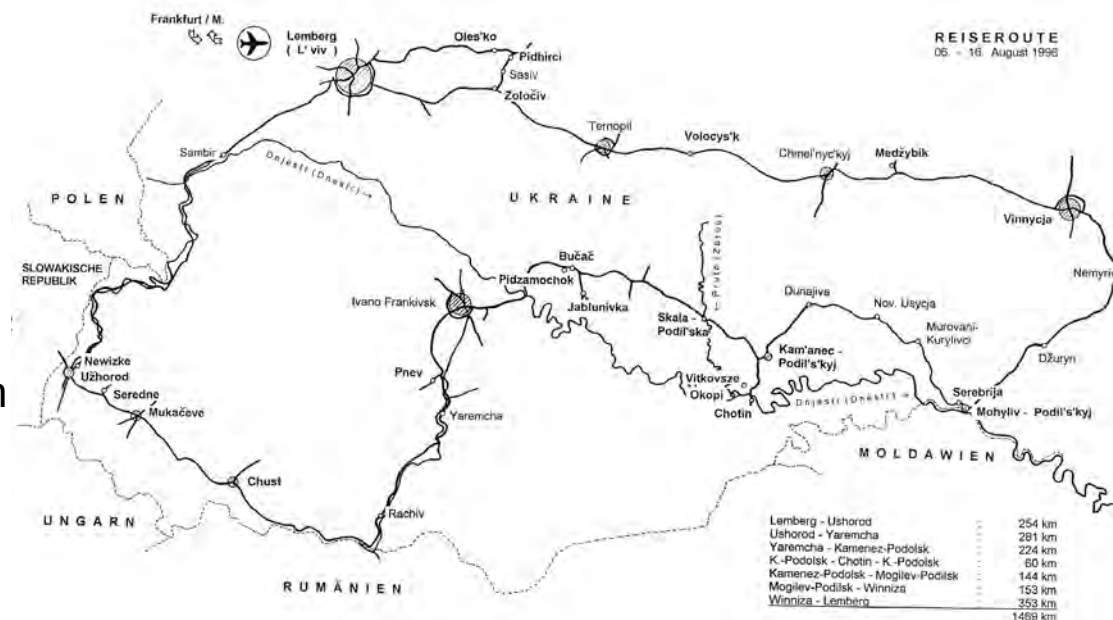
A pilot tour is a method of initially testing the feasibility of a trip. The aim of a pilot tour is to test the conditions of a trip on a small scale in advance in order to find out whether this trip is feasible for a tourism company. A pilot tour involves travelling to regions and objects that are not yet known - on the one hand, perhaps to discover a new destination for our fortified cultural heritage, but in any case, to savour the attraction of the new, to get to know new fortresses, fortified towns, fortified landscapes, fortified places and the people and actors associated with them.

Study tours are undertaken exclusively or predominantly for the promotion of a profession or special interest. They virtually rule out the possibility of any other, e.g. private, purpose for travelling.

Eine Pilottour ist eine Methode, die Durchführbarkeit einer Reise zunächst testweise zu erproben. Eine Pilottour zielt darauf ab, die Gegebenheiten einer Reise in kleinem Rahmen im Voraus zu testen, um herauszufinden, ob diese Reise für ein touristisches Unternehmen realisierbar ist. Im Rahmen einer Pilottour werden Regionen und Objekte bereist, die man noch nicht kennt - einerseits, um vielleicht eine neue Destination für unser befestigtes Kulturerbe zu entdecken, auf jeden Fall aber, um den Reiz des Neuen auszukosten, neue Festungen, Festungsstädte, befestigte Landschaften, befestigte Orte und die mit ihnen verbundenen Menschen und handelnde Akteure kennenzulernen.

Studentouren werden ausschließlich oder doch ganz überwiegend zur Förderung des ausgeübten Berufs oder eines speziellen Interesses unternommen. Sie schließen die Möglichkeit eines anderen, z.B. privaten, Reisezwecks so gut wie aus.

Fortification pilot and study tours have been organised by me and my wife since 1990. Since 1992 we have organised numerous trips to the Ukraine, in particular to the Crimea and Sevastopol. Most of these tours have been documented either as magazine articles or as books. A memorable tour took place in August 1996 through Galicia in Ukraine. Here in Medzibish we witnessed how communism, Leninism and Stalinism were swept out of this beautiful fortress with an iron broom.

Fortifikatorische Pilot- und Studententouren werden von mir und meiner Frau seit 1990 durchgeführt. Seit 1992 wurden zahlreiche Reisen in die Ukraine, insbesondere auf die Krim und nach Sewastopol, realisiert. Die meisten dieser Touren wurden entweder als Magazinartikel oder in Büchern dokumentiert.

Eine im Bewusstsein nachhaltige Tour fand im August 1996 durch das ukrainische Galizien statt. Hier wurden wir in Medzibish Zeugen, wie Kommunismus, Leninismus und Stalinismus mit eisernem Besen aus dieser schönen Festung herausgefegt wurden.

Pilot- and Study – Tours

During the Baltic Fort Route project phase, the pilot and study trips were organised and expanded for the first time as part of a European cultural route. Great interest was shown above all by English and American experts. Favourite destinations were Poland, Lithuania, Latvia, Estonia, the Russian enclave of Königsberg and St. Petersburg.

Während der Projektphase der Baltic Fort Route konnten die Pilot- und Studienreisen erstmals im Rahmen einer europäischen Kulturroute durchgeführt und ausgebaut werden. Großes Interesse wurde vor allem von englischen und amerikanischen Fachleuten entgegengebracht. Bevorzugtes Reiseziel waren Polen, Litauen, Lettland, Estland, die russische Enklave Königsberg und St. Petersburg.

Pilot- and Study - Tours

From 2012 to 2014, as with the Baltic Fort Route, the FORTE CULTURA project was developed by Hartmut Röder and me on the basis of an EU INTERREG funding programme. A transnational study trip to the eastern border of the EU, which included Ukraine, Belarus and Poland, was already realised in 2010.

Von 2012 bis 2014 wurde, wie schon bei der Baltic Fort Route, das Projekt FORTE CULTURA auf der Basis eines EU-INTERREG-Förderprogramms von Hartmut Röder und mir entwickelt. Bereits 2010 konnte eine länderübergreifende Studienreise an die Ostgrenze der EU realisiert werden, die die Länder Ukraine, Weißrussland und Polen mit einschloss.

Pilot- and Study - Tours

After the project phase, FORTE CULTURA was founded as a registered association in 2014. Now the pilot and study tours could also run under this logo. The following tours have been organised so far:

05.-12.09.2015	Verona / Provinz Trentino
09.-16.04.2016	Antwerpen / Oostende / Diest
01.-11.10.2016	Europäische Türkei. Edirne-Gelibolu-Istanbul
26.08.-03.09.2017	Serbien
19.-26.05.2018	Bosnien-Herzegowina - Kroatien - Montenegro
15.-22.09.2018	Gibraltar-Tarifa-La Linea de la Concepción
14.-21.09.2019	Malta-Gozo
28.04.-08.05.2022	Armenien
15.-28.04.2023	Marokko - Ceuta
23.09.-01.10.2023	Rom - Latium
06.-12.04.2024	Zypern
28.09.-05.10.2024	Amsterdam
20.-28.09.2025	Portugal

Nach der Projektphase wurde FORTE CULTURA 2014 als eingetragener Verein gegründet. Jetzt konnten die Pilot- und Studientouren auch unter diesem Logo laufen. Bislang wurden folgende Touren durchgeführt:

Pilot- and Study - Tours

All of these tours have been documented in book form in German. The publications are not only richly illustrated, but also include media reports and extensive bibliographies in the appendix. These should open opportunities for tourism companies to offer their own study tours based on our experiences.

2016	Verona - Provinz Trentino	ISBN 078-3-89783-847-8
2016	Antwerpen - Oostende - Diest	ISBN 978-3-89783-853-6
2017	Europäische Türkei. Edirne-Gelbolu-Istanbul	ISBN 978-3-89783-863-6
2018	Serbien	ISBN 978-3-89783-882-6
2018	Bosnien-Herzegowina -Kroatien - Montenegro	ISBN 978-3-89783-896-3
2019	Gibraltar-Tarifa-La Linea de la Concepción	ISBN 978-3-89783-909-0
2019	Malta - Gozo	ISBN 978-3-89783-930-4
2022	Armenien	ISBN 978-3-89783-930-4
2023	Marokko - Ceuta	ISBN 978-3-89783-988-5
2023	Rom - Latium	ISBN 978-3-89783-999-1
2024	Zypern	ISBN 978-3-68910-054-4
2025	Amsterdam	in preparation
2026	Portugal	planned

All diese Touren wurden deutschsprachig in Buchform dokumentiert. Die Publikationen sind nicht nur reich bebildert, sondern führen im Anhang auch Medien-Berichterstattungen und umfangreiche Literaturverzeichnisse auf. Diese sollen Tourismusunternehmen Möglichkeiten eröffnen, auf der Grundlage unserer Erfahrungen, selbst Studientouren anzubieten.

Pilot- and Study - Tours

The pilot and study tours were also presented in native language in France for the first time on 25 January 2022.

Am 25. Januar 2022 konnten die Pilot- und Studienreisen erstmalig in Landessprache auch in Frankreich vorgestellt werden.

LE MONDE
DES
VOYAGES

FORTE CULTURA - Voyages d'études / Tourisme éducatif

Tour opérateur Dr.-Ing. Hans-Rudolf Neumann – organisation de voyages d'études

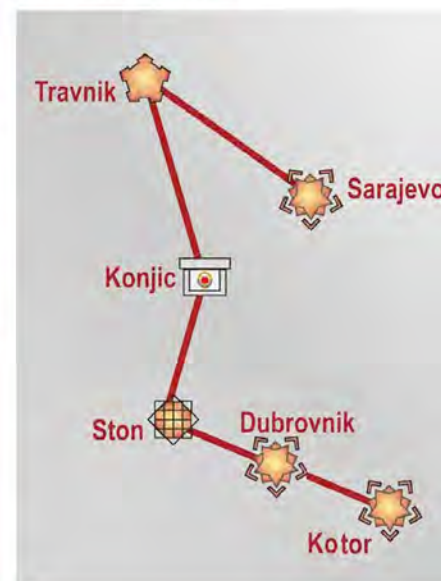

- Recherche et préparation scientifiques
- **Rapports scientifiques** après les voyages
- Ouverture vers le développement d'un tourisme culturel dans les fortifications

Malte
Anvers
Arménie
Serbie
Bosnie-Herzégovine
Inde, Oman, Turquie,
Chine, etc.

VERONA / PROVINZ TRENTO 3. Juli 2018, 274 €, 101 Fahrbh. ISBN 978-3-87763-817-6	ANTWERPEN / OOSTENDE / DIEST 1. Juli 2018, 274 €, 102 Fahrbh. ISBN 978-3-87763-816-4	EUROPÄISCHE TÜRKEI EPHROS - GEDRÖBE - PLANNET 1. Juli 2017, 274 €, 101 Fahrbh. ISBN 978-3-87763-815-6
SERBIEN 1. Juli 2018, 290 €, 104 Fahrbh. ISBN 978-3-87763-812-6	 FORTE CULTURA® European Culture Route and Experience World Fortified Monuments Takes you into the fascinating world of historical fortresses with enormous and hidden architectures. Offers a wide range of experiences and travel options. www.forte-cultura.eu	BOSNIEN-HERZEGOWINA - KROATEN - MONTENEGRO 1. Juli 2018, 290 €, 124 Fahrbh. ISBN 978-3-87763-811-8
KORBAJUTAR - TAKHIA LA LÉNEA DE LA CONCEPCION 1. Juli 2018, 290 €, 113 Fahrbh. ISBN 978-3-87763-810-0	MALTA-GOZO 1. Juli 2018, 214 €, 78 Fahrbh. ISBN 978-3-87763-813-4	

Balkans (2018)

Pilot- and Study - Tours

Each participant of such a tour receives online a folder of more than 50 pages with the registration documents, in which the destination and the individual objects are described in detail.

At the start of the tour, each participant receives a name badge on a ribbon, both bearing the FORTE CULTURA logo.

The tour sign sticks behind the windscreen of the bus and contains the FORTE CULTURA logo and the logo of the local tour operator.

Festungstour zur Stelling van Amsterdam
- UNESCO Weltkulturerbe -
Fortifikatorische Studienreise nach Amsterdam und Umgebung
28. September - 05. Oktober 2024
Vorläufiges PROGRAMM

STELLING VAN
AMSTERDAM

Fortress Study Tour 40th CW 2024

Jeder Teilnehmer solch einer Tour bekommt mit den Anmeldeunterlagen online bereits einen mehr als 50 Seiten umfassenden Folder, in dem das Reiseziel und die einzelnen Objekte ausführlich beschrieben werden. Bei Beginn der Reise erhält jeder Teilnehmer vor Ort ein Namensschild am Band, beides mit dem Logo der FORTE CULTURA versehen. Das Tourschild klebt hinter der Frontscheibe des Busses und enthält das FORTE CULTURA Logo sowie das Logo des lokalen Touroperators.

Pilot- and Study - Tours

The next tour will take us on a fortificatory round trip through Portugal and along the Atlantic coast and is scheduled for 20 to 28 September 2025. Folders and registration documents were sent out last week; the registration deadline is 28 February 2025. Participants from our conference circuit are very welcome and will receive all the necessary information at:

hrv.neumann@t-online.de

Die nächste Tour wird uns auf einer fortifikatorischen Rundreise durch Portugal und an der Atlantikküste entlang führen und ist für die Zeit vom 20. bis zum 28. September 2025 terminiert. Folder und Anmeldeunterlagen sind letzte Woche verschickt worden; die An-meldefrist läuft am 28. Februar 2025 ab. Teilnehmer aus unserer Konferenz-Runde sind herzlich willkommen und erhalten alle notwendigen Informationen unter:

Thank you.
Dziękuję.
Vielen Dank.

... and see you soon on a trip !

Dziękuję bardzo i do zobaczenia wkrótce!

FORTE CULTURA
A DECADE STRONG

forte-cultura.com
forte-cultura.network

10

maandag 30 september 2024

elke dag
Wijzer

ERFGOED INCOGNITO SPIONEREN OP DE FORTEN

'Geen toerist te bekennen op Stelling'

Mensen uit de buurt weten de forten van Unescomonument de Stelling van Amsterdam wel te vinden. Maar de buitenlandse toerist ontbreekt. Ontdekken professionals en hobbyisten die deze week incognito als toerist komen spioneren.

Tekst en foto: Peter Schat

Hans-Rudolf Neumann van Forte Cultura op Pampus met op de achtergrond vier leden van zijn incognito 'spionerende' groep.

Als Hans-Rudolf Neumann in november sprekt op toonaangevende beurs voor monumentenzorg in Europa, denkmalen Leigrijg 2024, zal hij beginnen met de vraag, wie bekend is met de Stelling van Amsterdam. „Het antwoord weet ik al, er zullen nult handen de lucht in gaan.“ Alleen de vraag heb ik eerder gehoord in Duitsland. En als ik dat vertel dat het om Unesco Werelderfgoed gaat, krijg ik steevast de verbaasde reactie, waarom hebben wij dan nog nooit van de Stelling van Amsterdam gehoord?

Schier

Gelukkig is de Stelling al lang niet meer. Met het predicaat Werelderfgoed werd in 1996 definitief de status van gebouwencomplex van de unieke verdedigingswerk afgevoerd. Immers, Unesco zit dat de wereldberoemde publiek toegankelijk zijn. En verplicht overheden tot educatie en voorlichting over de ruim 100 monumenten verspreid over 37 landen op de Veluwe.

De 72-jarige werkdager uit Berlijn was tien jaar geleden een van de oprichters van Forte Cultura. Een netwerkorganisatie die

inmiddels 37 geïnteresseerde mensen in twaalf landen verbindt. Nederland zit daar niet bij, wat Neumann er niet van weerhoudt twee keer per jaar 'fortifikatoische Studietoer' te organiseren naar landen die geen deel uitmaken van het netwerk. Zo was hij in China, Amerika, India, Engeland, Londen en nu is hij in Nederland. „Zie het als een pilot, de trip die we deze week maken om in één week alle onderdelen van de Stelling van Amsterdam te bezoeken.“ Zaterdag verzamelde de acht deelnemers, uit Duitsland, Zwitserland en ons land, zich in een hotel in Amsterdam, waar ze een innoventum 'Stelling van Amsterdam' ondergingen van de Wecover fortentourner René Ros. „We hebben op elk fort weinig tijd, dus die gaan we niet vergillen aan verhalen van het ruime verhaal over de forten“, zegt Neumann op de boot naar Pampus. Het gaat om verdedigingskundigen en architecten maar ook om hobbyisten geïnteresseerde 'fortificatoren'.

Stellingspaspoort

Zoude Maurice Gehlen (60) uit Valkenswaard, die van professionele industrie-sportelke is. Overgrootvader in Maarsse, kreeg het fortentourisme hem in zijn jeugd al te pakken, met zoveel forten en verdedigingswerken in en om de stad. Van die groep is hij de enige die de Stelling

„Wunderbar“ hoe Nederlanders de forten zo in het groen hebben weten te behouden

Edmond Spoor, architect

al hant. „Mijn stellingspaspoort is al helemaal volgevoerd“, zegt hij. „Dat is echter van jaren geleden en ik wil de forten graag terugzien. Bovendien wilde ik de groep ook eens meenemen naar mijn eigen land.“ Gehlen gaat al jaren mee met de studietour van Neumann, die een kern van een stuk of vijftien personen achter zich aanloopt. Ze vinden elkaar in de fascinatie voor verdedigingswerken, ik maak ook toers op eigen gebied met leden. Al mijn vrije tijd gaat op aan forten. „En zijn hele vakantiedagje natuurlijk ook.“ Markus Thiele is wel beroepsmatig met forten bezig, als lichtebeheerder van de universiteit van de Bundeswehr in München. Negentiende-eeuwse vestingbouw is zijn specialiteit en op Pampus legt hij overmoedige rijkheid en detail vast. „Ik ben de vrijwilliger beslechten bij de vesting Uithoorn, waar mijn ouders wonen. Als ik hen bezoek help ik ook telkens mee de forten te restaureren. Ik vind het spannend het landschap te verglijden van daar met hen.“

Edmond Spoor is met in de oude deelen. Als architect en stedenbouwkundige roddle hij twee dorren van de cissel in zijn woonplaats Düsseldorf door ze te integreren in de nieuwbouw waarvoor ze aanvankelijk gesloopt moesten worden. „Ik ben al vaker in Nederland geweest, bijvoorbeeld in Naarden, om inspiratie op te doen. Individueel hoe goed alles hier zo goed bewaard gebleven is. En 'grootvader' heb de Nederlanders de forten al in het groen hebben weten te behouden. Groen is voor de stad erg belangrijk.“

Dakota

De boot naar Pampus is stampvol. In groepen waaiten de bezoekers uit over het forterand, waar een bezaaid kernteam, twee windmolens en een veld met zonnepanelen laat weten dat we ons in de 17e eeuw bevinden. Een Dakota die brommend laag over komt roept een nostalgisch gevoel op. In boei en bismen rijdt de puntenstalen geschutskopels percontroerd, die

soir machig schepgeschot herbergen die Amsterdam verdedigen moesten tegen vijandelijke oorlogsschepen. Dat was nog ruim voor de Abhuidijk in 1932 werd aangelegd. Op Pampus werd een fort gebouwd in de jaren tachtig van de negentiende eeuw. Toen werd de basis gelegd voor de Stelling van Amsterdam. Tot 1941 is er aan gewerkt en toen de Eerste Wereldoorlog uitbrak hielp de Stelling mee om land neutraal te laten wezen. Het gold toen als het oudste en verdedigingswerk ter wereld. Vanuit een zeppelin werden Duitse militairen in een spionagevlucht uit boven ons land. Het werd een diplomatiek schandaal.

Handboek

„Wij zijn hier deze week ook incognito“, vertelt Neumann. Hij heeft geprobeerd met overtoegende instanties afspraken te maken over zijn reis, maar dat is mislukt. „Het was buitengewoon inspannend om complex om deze quadratie te organiseren. De Stelling is een conglomeraat, een central aansprekspunt ontbreekt.“ Doet van zijn reis is nu de eerste de stelling te laten veroveren. „Wij maken na elke reis een handboek, dat door toeristengroepen en anderen uit de toeristenindustrie is te gebruiken.“ Voor de Stelling van Amsterdam

ziet hij potentie, maar er moet geknepen worden van ver. „Kijk om je heen. Geen toerist te bekennen hier op Pampus. Wel een volk, boeren, kinderen, baby's. Voor mensen hier uit de buurt is dit een fantastisch rondreis uitgangspunt. Famos sat hij zijn met zoveel bezoek. En wellicht geldt hier hetzelfde als voor de andere forten zal gelden. Als er een toerist met Amerikanen komt, is 'wat moeten we met ze doen' merken het probleem.“

Maandag staan de forten in de Recenter op de Veluwe. Woensdag het zuidfront van de Stelling en donderdag en vrijdag de aan de westkant. „Ik moest voor ieder fort een rondleiding aanvragen. Openingsgelden zijn ook een ding. Men kan er in de regel alleen in de weekenden terecht, doordeweeks moet er extra personeel komen.“ Een evaluatie kan hij nog niet geven. „Ik kijk er uit naar de highlights, zoals de plantengalerij van het forterand (muiden). Over het algemeen geldt, dat je om toeristen te trekken de primaire menselijke behoeften moet bevredigen. Dan pas toeristen te naar wat je te vertellen hebt. Zorg dat dat er volkomen zijn. En dat er spijter is. Het viel me wel op, dat op parkerplaats P2 in Muiden, een toilet gebouwd ontbreekt.“ Wat dus maar zoveel wil zeggen als, wij je mensen trekken van wat vander weg dan juist uit de buurt, zorg dat dat in orde is.

maandag 30 september 2024

11

Cultural heritage.
Incognito espionage
on the forts.
‘No tourist knows
the position’

Kulturerbe.
Incognito-Spionage
auf den Forts.

‘Kein Tourist kennt
die Stelling’

Dziedzictwo
kulturowe.
Szpiegostwo incognito
na fortach.

„Žaden turista nie
zna położenia“

Interreg
Kofinanziert von
der Europäischen Union
Współfinansowany przez
Unię Europejską
Brandenburg – Polska

Kofinanziert von
der Europäischen Union
Współfinansowany przez
Unię Europejską

Fundusz Małych Projektów
Klein-Projekte-Fonds

Euroregion
PRO EUROPA VIADRINA